

Strejdánek stále s námi

Výborný román o konci starých časů a začátku nových

★★★★★

Jedním z letošních vlastně docela nenápadných debutů je román *Všechno je jenom dvakrát* od Michala Přibáň. Jméno autora ovšem není v české literatuře zcela neznámé. Přibáň pracuje jako literární historik, přičemž se dlouhodobě věnuje exilové literatuře. Za uvedení zde stojí jeho obsáhlá publikace *Prvních dvacet let* (Host, 2008) a rovněž její „dodatek“ *Jedno jméno, dva osudy* (Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2013), které čtivě odhalují příběhy dvou zapomenutých postav českého exilu, jmenovců Antonína a Roberta Vlachových.

Román, který s přestávkami vznikl jedenáct let, je příběhem novináře Pavla Klimeše, jemuž se po sametové revoluci dostane do rukou spis, z něhož vyplývá, že přítel Klimešova otce, „strejdánek“ Milan Knot, byl dlouholetým spolupracovníkem StB. Nepříjemné zjištění je navíc spojeno s podezřením, že „strejdánek“ udal jednoho svého známého. Porevoluční atmosféra si žádá odhalování zločinců, a tak Klimeš publikuje v novinách informace ze svazku. Zveřejnění informací o rodinném příteli má

samozřejmě dopad na Knotův (porevoluční) život, zasáhne i do života jeho rodičů a jejich přátel, kteří s Milanem Knotem každoročně trávili podnikovou rekreaci na horách. A právě realita společně trávené socialistické rekreace na jedné horské chalupě, kde se ukazovaly charaktery rodičů a kde děti dospívaly a zažívaly první dobrodružství a lásky (jak jinak to napsat?), se stává uzlovým bodem celé knihy. Celou knihu navíc rámuje setkání „dětí“, dnes čtyřicátníků, kteří se po letech vrací do místa svého dospívání.

V románu se tak střídá Klimešovo porevoluční pátrání, deníkové „rekreační“ zápisy Klimešova otce, nostalgické vzpomínky Klimeše na jednotlivé pobyty a popis průběhu onoho „srazu“.

Román je budován pozvolna, téma spolupráce s StB se prolíná s nostalgií dětských vzpomínek, revoluční doba přináší nové možnosti a potřebu volby. S věkem hrdinů však do jejich životů vstupují další zkušenosti: rozpad partnerských vztahů, krize středního věku a také stárnutí a umírání rodičů. A to vše umocňuje nepříjemné bilancování našich novodobých dějin. Klimešův zájem o úplné odhalení „strejdánkova“ zločinu jde proti proudu času, přičemž pochybnosti ohledně jednoznačné viny narůstají.

Pozvolnost celého vyprávění sice neponouká k hltavé četbě, ale čtenáře vede pečlivými propletení dějinného a osobního. Autor dokáže udržet zájem po celou dobu rozsáhlého textu a nostalgie nikdy nepřesáhne únosnou mez. Zmíněná důkladnost plynule přivádí čtenáře k velkolepému závěru, který zde není možné nevyzdvihnout. Většinu knihy by bylo možné zařadit po bok jiných realistických knih, které umně

vypráví nějaký fiktivní příběh, ale samotný závěr Přibáňova románu knihu (alespoň v mých očích) povyšuje. Autobiografický příběh a historické téma díky němu nejsou „jen“ zdrojem pro dovedně napsaný příběh, ale díky zpracování a proměně v závěru se celá kniha stává pozoruhodným literárním dílem současnosti.

Konec románu *Všechno je jenom dvakrát* ukazuje, nakolik dovedně větší část knihy skrývala překvapení a jak je celý příběh propracován. Nutí tak čtenáře k opětovnému přečtení některých pasáží a potvrzení či vyvrácení si svých předchozích dojmů. To ji činí výjimečnou nejen mezi dnes většinou spíše ledabyle vystavenými prózami. Snad jedinou slabinou by pak mohlo být, že jde o román vskutku generační. Doba i prostor knihy budou blízké asi jen čtenářům do určitého data narození: Nakolik je dnes (ještě) přitažlivá doba normalizace a téma spolupráce s StB? Kdo sdílí s autorem podobnou zkušenost pravidelných hromadných rodinných rekreací?

Tento rok se pravděpodobně bude mluvit o několika pozoruhodných románech: *Jezeře* Biancy Bellové, *Voliérách* Zuzany Brabcové, *Dešťové holi* Jiřího Hájíčka... Přibáňův román o „konci starých časů a začátku nových“ si zaslouží minimálně stejnou pozornost. A domnívám se, že svou propracovaností uvedené i o něco převyšuje.

Jakub Kára

Michal Přibáň: *Všechno je jenom dvakrát*, Host, Brno 2016